

Stjepana Musulina i dra. Milovana Gavazzija, a za zamjenike im je odredila prof. Pavla Rogića i prof. Slavka Pavešića. Srpska je akademija odredila u Komisiju akad. dra. Aleksandra Belića i dra. Radomira Aleksića, Zagrebačko sveučilište prof. dra. Matu Hrasta i prof. dra. Josipa Hamma, Beogradsko sveučilište prof. dra. Mihajla Stevanovića i prof. Radovana Lalića, a Sarajevsko sveučilište dra. Jovana Vukovića. Matica Srpska izabrala je za predstavnika svoga tajnika Miloša Hadžića, a Matica Hrvatska prof. dra. Ljudevita Jonkea. Od tih delegata na prvi sastanak nisu došli prof. dr. R. Aleksić (zbog bolesti) i prof. dr. J. Hamm (zbog službenog bcravka u inozemstvu).

Prvog dana sastanka Pravopisna je komisija raspravljala o organizaciji rada i o konstituiranju Komisije. Zaključeno je, da Komisija izabere stalnog tajnika i njegova zamjenika, a predsjednik da se naizmjenično bira između svih kandidata za svako dnevno zasjedanje, ali tako, da prvi dan zasjedanja uvijek predsjedava predstavnik ustanove iz mjesta boravka. Tako je prvi dan predsjedao Miloš Hadžić, a za drugi dan izabran je za predsjednika prof. dr. M. Hraste. Za stalnog tajnika komisije izabran je Miloš Hadžić, a za njegova zamjenika prof. dr. Lj. Jonke, predstavnici Matica. Odlučeno je i to, da se slijedeći sastanci Komisije održe u Beogradu, Zagrebu i Sarajevu. Beogradskom sastanku od 30. svibnja do 1. lipnja o. g. predsjedavat će prvi dan prof. dr. A. Belić. Zaključeno je, da Pravopisna komisija ne će izraditi samo pravopisne upute, nego čitav tekst teoretskog dijela pravopisa, koji će zajedno s pravopisnim rječnikom izaći u isto vrijeme u Zagrebu (latinicom i ijekavski) i u Novom Sadu (ćirilicom i ekavski), no oba će izdanja prikazati pravila obadvaju govora, ijekavskog i ekavskog, da ne bi došlo do pogrešnog povezivanja latinice samo uz ijekavski govor i ćirilice samo uz ekavski govor. Moguće su dakle, kao i dosada, sve četiri varijante.

Svi su se učesnici složili u tome, da se pretrese cjelokupna pravopisna građa pred čitavom Komisijom, a ne možda samo razlike između Boranićeva i Belićeva Pravopisa. O svakom pravopisnom pitanju iznositi će svaki

član razloge za neko rješenje ili protiv njega pred čitavim plenumom, a dnevni red raspravljanja utvrdit će se uvijek unaprijed. Zaključit će se ne će donositi običnom većinom prisutnih, nego jednoglasnim sporazumom svih članova. Izrađeni nacrt Pravopisa stavit će se na diskusiju naučnim, književnim i stručnim ustanovama hrvatskim i srpskim, u Beogradu, Zagrebu i Novom Sadu održat će se i javne diskusije o nacrtu pravopisa, a i svaki će Srbin, Hrvat i Crnogorac moći i pismeno saopćiti Komisiji svoje gledište. Tek poslije takve opće diskusije pristupit će se štampanju djela.

26. travnja raspravljalo se o općim pogledima na pravopis. Svi su se učesnici složili, da budući pravopis treba da bude jednostavan, lak i pristupačan. Zaključeno je, da se uzmu u obzir sva dosadašnja iskustva i tumačenja pravopisne građe, osobito Belićeva i Boranićeva, ali i Vukovića i Pravopisne sekcije Hrvatskoga filološkog društva. U tom su smislu pojedini članovi iznijeli svoja mišljenja o dosadašnjim razlikama između Boranićevih i Belićevih formulacija i u glavnim linijama ocrtili svoje shvaćanje o rješenju tih problema. Pri tom se vidjelo, da se pored dosadašnjih Boranićevih i Belićevih formulacija zamišljaju u opravdanim slučajevima i drugačija, suvremenija rješenja. Poslije pretresanja građe u cjelini određen je dnevni red sastanka u Beogradu ovako: 1. rastavljanje riječi na slogove, 2. pisanje suglasnika *h*, 3. asimilacija glasova, 4. pisanje futura prvog i 5. pisanje stranih riječi i imena.

Kao učesnik prvog sastanka Pravopisne komisije u Novom Sadu mogu reći, da se rad u Komisiji odvijao u atmosferi međusobnog razumijevanja i poštovanja, da su se ocrtale tendencije za traženjem naučnog, praktičnog i dosljednog rješenja pravopisne problematike bez majorizacije, samo s jednom težnjom, da se nađe pravilno i pravedno rješenje, koje će zadovoljiti i hrvatsku i srpsku javnost i biti korisno za razvitak našega književnog jezika, a i za jačanje ideje bratstva i jedinstva jugoslavenskih naroda.

Ljudevit Jonke

UOČI ČETVRTOGA GODIŠTA »JEZIK«

Ovim brojem navršava se treća godina izlaženja »Jezika«. Da se »Jezik« održao, treba podjednako zahvaliti i suradnicima i pretplatnicima, ali i Odjelu za prosvjetu, nauku i kulturu Narodne Republike Hrvatske, koji je povremenim subvencijama nadoknađivao razliku između stvarnih troškova i prodajne cijene pojedinoga godišta. »Jezik« se u prve dvije godine svoga izlaženja štampao u 3000 primjeraka, a sada se štampa i prodaje u 3500 primjeraka, što dakako nije dovoljno, ali ipak za naše prilike znači uspjeh. Sve to obvezuje i suradnike i urednike, da u četvrto godište uđu sa što boljom, raznovrsnijom i aktualnijom gradom. Oko lista treba da se okupe naši najbolji stručnjaci nauke o jeziku i književnosti, jer naši čitaoci žele i treba da čuju živu, pouzdanu i praktičnu riječ nauke. Svakomu, tko ima što reći u spomenutom smislu, otvoreni su stupci »Jezika«.

Uredništvo »Jezika« trudilo se i dosada, da ispuni obećanje dato u Uvodnoj riječi prvoga broja godine 1952. U tom duhu brinulo se ne samo za čistoću i pravilnost suvremenoga književnog jezika, nego je posebnu pažnju iskazivalo i ocjeni pjesničkoga i uopće umjetničkoga jezika naših pisaca. Može se čak reći, da je poticalo suradnju u ovom posljednjem pravcu, a i ubuduće će s radošću prihvaćati takvu suradnju, jer je svijesno, da je na tom području kod nas dosada urađeno razmjerno malo.

Ne može se reći, da naša štampa nije pozdravljala i priznavala te napore našega lista. I književni časopisi i dnevni listovi isticali su korist i važnost izlaženja »Jezika«. Od književnika posebno su pozdravili njegovo izlaženje Gustav Krkljč (Martin Lipnjak u »Narodnom listu« 2. VII. 1953.) i Slobodan Novak, koji je u »Vjesniku« 8. kolovoza 1954. istakao, da je »kultura jezika prvorazredni društveni problem« i da je »časopis *Jezik* vjerojatno najpotrebniji, a mogao bi biti i najkorisniji naš časopis«. Novak je doduše na istom mjestu prigovorio »Jeziku«, da ne raspravlja jezična pitanja u dovoljnoj mjeri s društvenoga gledišta i da se čitaocu može kadšto pričiniti, da su pitanja jezične kulture ipak usko stručna

pitanja, te da su jedni pozvani da poučavaju, a drugi samo da slušaju. Mislim, da rasprave, koje su se u našem listu vodile o kazališnom, novinarskom i umjetničkom jeziku, zatim o problemu nastave materinskoga jezika u našim školama, pa i o infinitivu i prezentu s vezom *da*, jasno pokazuju, da »Jezik« nastoji rješavati jezične probleme u najužoj vezi s društvenim zbivanjem i u slobodnoj izmjeni misli bez apriorne dogmatičnosti. Čini mi se čak, da je to bitna značajka njegova postojanja i razvitka.

Na preosjetljiva kritičara naišao je »Jezik« u Vladanu Desnici, književniku, koji je u listopadskom broju sarajevskog »Života« vrlo oštro replicirao na prigovore Marka Kosora jeziku Desničinih »Olupina na suncu«. Desnica se u prvom redu čudi, kako to, da su Kosor i »Jezik« prišli kritiziranju baš njegova jezika, a druge su književnike ostavili na miru. Da je Desnica bacio samo letimičan pogled na prijašnje brojeve »Jezika«, uvjerio bi se, da je isti pisac već tri broja prije toga prigovarao jezičnim nepravilnostima drugih pisaca, a prije nego je književnik Desnica objelodanio svoj članak u »Životu«, izašlo je u »Jeziku« nekoliko ocjena, i to negativnih, na adresu drugih nekih književnika. Želja mi je, da uvjerim i književnika Desnicu i naše čitaoce, da ne pišemo rasprave i članke s namjerom, da napadamo ličnosti, nego da pronalazimo putove za pravilniji razvitak našega književnoga jezika. A kada nam Desnica na str. 161. spomenutog »Života« u vezi s pogrešnim oblikom *pozelenjeo*, *pocrnjeo* prigovara, da na str. 26. drugoga godišta učimo jedno, a na str. 29. drugo, tada moramo reći, da Desnici spomenuti problem nije jasan, a naše naučavanje na str. 26. i 29. da se ne isključuje. Zaista postoje glagoli *pozelenjeti*, *pocrnjeti* i *pozeleniti*, *pocrniti*, ali je i jednima i drugima particip aktivni u muškom rodu jednak te glasi: *pozelenio*, *pocrnio*, jer *-je* - ispred *-o* prelazi u *-i*. U drugim se oblicima ta razlika doduše čuva: *pozelenjela*, *pocrnjela*, *pozelenjevši*, *pocrnjevši* prema *pozelenila*, *pocrnila*, *pozelenioviši*, *pocrnioviši*. Svakako, ne znamo sve ni mi, a ne zna sve ni Desnica, ali kad se dobronamjerno ujedinito, tada će od toga imati koristi naš književni